

11.2.2025

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta (HE 100/2023 vp)

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta. Perustuslakivaliokunta on varannut valtiopäivillä asian HE 274/2022 vp käsittelyssä asiantuntijana kuulluille mahdollisuuden päivittää lausuntonsa kirjallisesti (PeVP 92/2024 vp).

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä ”MaRa”) kiittää mahdollisuudesta antaa eduskunnan perustuslakivaliokunnalle kirjallinen lausunto ja lausuu asiasta kunnioittavasti seuraavaa:

Esityksen yleisenä tavoitteena on turvata saamelaisten itsemääräämisoikeuden toteutuminen ja parantaa saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevan itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä.

MaRa toteaa, että saamelaiskäräjälaki ulottaa vaikutuksensa keskeisesti myös alueidenkäytön ja elinkeinon harjoittamisen edellytyksiin. Sen vuoksi on tärkeää, että ehdotettu uusi sääntely huomioi riittävällä tavalla ja tasapuolisesti myös muut saamelaisalueilla toimivat elinkeinonharjoittajat.

Ehdotuksessa nykyinen saamelaiskäräjälain 9 §:n säännös viranomaisten neuvotteluvetoa muuttettaisiin yhteistoiminta- ja neuvotteluvetoiksi. Samalla lakiin lisättäisiin uusi säännös saamelaisten oikeuksien huomioimisesta viranomaisten ja muiden julkisia hallintotehtäviä hoitavien toiminnassa (9 a §) sekä säännös yhteistoimintaa ja neuvotteluja koskevasta menettelystä (9 b §).

MaRa toteaa, että ehdotus laajentaisi neuvotteluvetoa piiriin nykyisin kuuluvien asioiden alaa. Neuvottelut saamelaiskäräjien kanssa olisi ehdotuksen mukaan käytävä kaikista toimenpiteistä, joilla voi olla erityinen merkitys saamelaisille. Yhteistoiminta- ja neuvotteluveto koskisi saamelaisten kotiseutualueella toteutettavia tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvia sekä muita erityisesti saamen kieleen tai kulttuuriin tai saamelaisten asemaansa tai oikeuksiinsa alkuperäiskansana vaikuttavia toimenpiteitä. **MaRa korostaa ehdotetun sääntelyn tarkoittavan samalla sitä, että neuvotteluja tulisi käydä myös sellaisista hankkeista, joiden vaikutukset ulottuvat saamelaisten kotiseutualueelle, vaikka nämä hankkeet toteutettaisiinkin sen ulkopuolella.**

Luontomatkailu on vahvassa kasvussa. Ylä-Lapin saamelaisalueet tarjoavat erämaisuudellaan luontoon perustuvalle matkailulle mielenkiintoisen ja houkuttelevan toimintaympäristön. **MaRa pitää tärkeänä edistää alueidenkäytön yhteensovittamista saamelaisalueilla.**

Yhteistoiminta- ja neuvotteluvuoroituksen laajentaminen ehdotetulla tavalla vaarantaisi kuitenkin matkailuinvestointien toteuttamisen näillä alueilla. **MaRa korostaa, että lakia muutettaessa ei tule tehdä sellaisia lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka olisivat ristiriidassa alueidenkäytön suunnitteluun ja ohjaukseen liittyvän kunnallisen itsehallinnon sekä alueidenkäyttölain ja rakentamislain kanssa.**

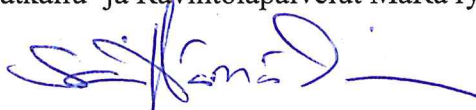
Ehdotettu yhteistoiminta- ja neuvotteluvuoroitus koskisi säännöksen perustelujen mukaan lainsäädännön ja hallinnollisten päätösten lisäksi myös muita toimenpiteitä, joilla voi olla erityinen merkitys saamelaisille. Säännöksen perusteluista ei kuitenkaan käy selkeästi ilmi, mitä tällaisilla toimenpiteillä tarkoitetaan.

Perustuslain 18 §:n 1 momentissa säädetään jokaisen oikeudesta lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Laissa säädettyjen elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista.

MaRa pitää ehdotuksessa puutteellisena yhteistoiminta- ja neuvotteluvuoroituksen soveltamisalaa ja sääntelyn tarkkarajaisuutta. Ehdotetun sääntelyn tulisi turvata monipuolista elinkeinorakennetta saamelaisalueilla. MaRa katsoo, että neuvotteluvuoroituksen laajentaminen vaarantaisi muiden elinkeinonharjoittajien oikeuden harjoittaa elinkeinoaan vapaasti saamelaisalueilla tai sen ulkopuolella olevilla alueilla, jos se voisi vain ulottaa vaikutuksensa saamelaisalueille. Vaikka ehdotus ei vaikuta merkittävään niin sanotun veto-oikeuden antamista saamelaiskäräjille, yhteistoiminta- ja neuvotteluvuoroituksen toteutuminen ehdotetussa muodossa voisi viivästyttää ja mahdollisesti jopa estää alueen elinvoimaa lisäävien ja alueilla työllisyyttä ja verotuloja tuottavien matkailuinvestointihankkeiden toteuttamisen.

MaRa toteaa, että nykyisin laissa olevaa neuvotteluvuoroitusta ei tule edellä mainittujen seikkojen vuoksi muuttaa eikä sen piiriin kuuluvien asioiden alaa tule laajentaa. Nykyisessä laissa määritetyt neuvotteluvuoroitukset ovat riittävät ja turvaavat ehdotettua sääntelyä paremmin kaikille elinkeinon harjoittamisen vapauden saamelaisalueilla.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Sami Hämäläinen
lakimies, varatuomari

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyhtymisiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittioita, kahviloita,

pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 3 100 jäsentä, joilla on 8 000 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.